

Türk Kad

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel-İşitsel Otantik Materyalin Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanımı

Hatice SAAT¹

Özet

Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısı eğitim, turizm, savaşlar gibi farklı nedenlerle giderek artmaktadır. Bu durum dil öğretimindeki program süreci İngilizce kadar sistemli olmayan Türkçenin, kendi yöntemlerini ve bunlara uygun materyalleri oluşturmasını gerektirmektedir. Dil öğretiminde öğrencinin gereksinim, istek ve yönelimleri göz ardı edilemeyeceğinden materyal oluşturmada belli unsurlar önemsenmelidir. Dilin iletişim aracı olduğu gerçeğinden hareketle dil öğretiminde de öncelikle iletişimsel yönün ön planda tutulması gerekmektedir. Bu doğrultuda çalışmada özellikle yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış olmamasına rağmen dil öğretimindeki etkisi bilinen görsel-ışitsel malzemelerin yabancı dilin gelişimindeki önemi vurgulanmıştır. Çalışmada multimedya araçlarına ders materyali işlevi yüklenerek kullanılmasının dil bilgisi öğretimine katkısı incelenip tartışılmıştır. Kazanıma yönelik seçilmesi gereken görsel-ışitsel araçların ilgili seviyedeki öğrencilerin dil öğretimde yararlanılacağı üzerinde durulmuştur. Temelde yabancılara Türkçe öğretiminde yazılı materyal ve sınıf içi ders işlenişiyle bağlantılı ve tamamlayıcı olarak görsel-ışitsel video kesitlerinin dil öğretimine nasıl dâhil edileceğine ve öğretimdeki olumlu çıktılarına odaklanılmıştır. Yazıda özellikle otantik materyallerin dil bilgisi öğretiminde nasıl hazırlanıp sunulması gerektiği üzerine bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görsel-ışitsel araçlar, otantiklik, dil öğretimi, medya, dil bilgisi

The Use of Audiovisual Authentic Material in Teaching Grammar in Teaching Turkish to Foreigners

Abstract

The number of people who want to learn Turkish is increasing for different reasons such as education, tourism and wars. This situation requires Turkish, whose program process in language teaching is not as systematic as English, to create its own methods and appropriate materials. Since the needs, wishes and orientations of the learner cannot be ignored in language teaching, certain elements should be taken into consideration in creating materials. Based on the fact that language is a means of communication, the communicative aspect should be prioritized in language teaching. In this direction, in this study, the importance of audio-visual materials, which are known to be effective in language teaching, in the development of foreign language is emphasized although they are not prepared especially as L2. In the study, the contribution of using multimedia tools as course materials to grammar teaching was examined and discussed. It is emphasized that audio-visual tools that should be selected for the acquisition will be used in language teaching of learners at the relevant level. Basically, the article focuses on how to incorporate audio-

¹ Dr., Gazi Üniversitesi, haticesaat@gazi.edu.tr, 0000-0001-5157-1696.

visual video segments into language teaching in connection with and complementary to written materials and classroom teaching in teaching Turkish as L2 and their positive outcomes in teaching. In particular, the article provides information on how authentic materials should be prepared and presented in grammar teaching.

Key Words: Audio-visual materials, authentic, language teaching, media, grammar

1. Giriş

Dil öğretimi yalnızca söz varlığı, dil bilgisi, sözdizimi gibi unsurların öğretimiyle sınırlandırılmaz. Nitekim Türkçe öğrenen öğrenciler gözlendiğinde hedef dildeki kültürel değerleri fark ettikleri, dil kullanımındaki gönderim farklılıklarını sorguladıkları ve vurgu-tonlama gibi birimlerin anlamsal değişiklikler yarattığına dikkat ettikleri görülmektedir. Temel becerilerin yanında yabancılara dil bilgisi öğretiminde işlevsel bir yöntem izlendiğinde aynı şekilde öğrencinin dil malzemesi içindeki tüm öğeleri anlamın içinde çözümlendiği görülmektedir. Hatta dilsel birimlerin yanı sıra vurgu, tonlama gibi dil dışı unsurlar; mimik, jest, giyim tarzı gibi hareket ve duruş hedef dilin anlamsal boyutunun doğru anlaşılmasını, kimi zaman sözsüz anlaşmayı sağlamaktadır. Hedef dilin kazanımlarının Türkçe öğrenen yabancılar tarafından doğru ve hızlı bir şekilde özümsemesi ve kullarımdaki yansımalarının görülmesi amacıyla otantik görsel-işitsel araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer taraftan söz konusu malzemelerin sunumunda düzgün ve doğru önermelerin iletilmesi dil bilgisel unsurların yerinde ve mesaja uygun kullanılmasını gerektirmektedir.

Yabancı dilin hangi yöntem ve uygulamalarla öğretilmesi gerekir tartışmasının yanına son yıllarda geleneksel öğretim kalıplarının dışına çıkılarak hangi ortamlarda öğretimin etkinliğinin artırıldığı konusu da eklenmelidir. Dolayısıyla araştırmacılar ders kitaplarının niteliği, dersin işlenişi ve ek kaynaklar meselesinin yanı sıra öğrencinin algısını açık tutacak etkileşimli öğretim, dijital araçlar ve sınıf dışı ortamların sürece etkisini araştırmaya başlamışlardır. Geleneksel yaklaşımla uzun yıllardır ders kitabı ve öğretici tabanlı sınıf içi etkinliklerle devamlılığını sürdüren yabancılara Türkçe öğretimi alanı hedef kitlenin teknolojiyle büyüyen nesiller olmasıyla kapsamını değiştirmeye başlamıştır. Dil öğretimi için hazırlansın veya hazırlanmasın öğrencinin maruz kaldığı her türlü iletişim unsuru ders materyaline dönüştürülmüştür. Bu durum otantik araçların kullanımını yaygın hâle getirmiştir.

2. Otantiklik ve Otantik Öğrenme

Hedef dilin ana dil konuşurlarının görsel, işitsel ve yazılı iletişim ortamlarında ürettikleri tüm içeriklerin dil öğretiminde kullanılan kısmı otantik materyal olarak adlandırılmaktadır. Otantik araçlar, biçimbirimlerin ders kitabı yazarının zihninde değil gerçek dünyada nasıl işlediğini gösterdiğinden yapının anlaşılabilirliğini ve dil öğrenimini öğrenciler açısından kolaylaştırmaktadır. Ayrıca öğrenciler hedef dile ait öğelerle ilişkili dil bilgisi ve söylemsel gönderimlerin birbiriyle etkileşimine tanık olmaktadır (Nunan, 1998, s. 105).

İletişimin görme ve işitmenin eş zamanlı gösterildiği kısmında dil öğretiminde video araçlarına başvurulmaktadır. Görsel ve işitsel girdinin bir arada verildiği araçların dil öğretimine sağladığı katkıyı birçok araştırmacı ortak noktalara dikkat çekerek açıklamıştır. Şarkı, film, televizyon programı gibi otantik video araçlarının ilgi çekici, eğlenceli ve teşvik edici olmasıyla anlamada yetkinliği arttırdığının vurgulanmasının yanı sıra hedef dilin kültürünün keşfedilmesiyle kültürel girdi zenginliği sağlanmasına ve kültürel etkileşime etkisine değinilmiştir (Brinton, 1991, s. 461; Çakır, 2006, s. 68; Keskin, 2011, s. 383). Aynı görüşü paylaşan Keskin, iletişim ve kültürlerarası etkileşimin gelişmesine yönelik girişimlerin artmasıyla söz konusu araçlara ihtiyacın çoğaldığını belirtmiştir (2011, s. 378).

Peacock, otantik metinlerin öğrencinin motivasyonunu yükselttiği noktasına odaklanırken (1997, s. 144) Kirana, öğrenimi kolaylaştırması ve sıkıcılığı gidermesiyle beraber sınıf ortamında etkileşimin artmasını sağlayıp fikir yürütülecek malzemenin oluşması konusunu vurgulanmıştır (2016, s. 238).

Her dilin kendine özgü dinamikleri olması nedeniyle dil öğretiminde dilin yapısı, öğretime katılan kitlenin demografik özellikleri ve ortam göz önünde bulundurulmalıdır. Diğer taraftan dil öğretiminde yaşanan sorunların ortaklığı ve çözüm yollarında benzer yöntemlerin benimsenip olumlu sonuç alınıyor olması tamamen ayrı yaklaşımlar benimsenemeyeceğini göstermektedir. Bu görüş doğrultusunda dil öğretimi üzerine hazırlanan her türlü çalışmanın dikkate alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu tespitten hareketle, Çalışkan tarafından İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen ortaöğretim öğrencilerine uygulanan çalışmanın sonuçları önemlidir. Deney ve kontrol gruplarıyla gerçekleştirilen uygulamanın sonucunda görsel-işitsel materyaller ile geleneksel eğitim yöntemiyle girdi sağlanan öğrencilerin kelime öğrenimi noktasında bir fark gözlenmemesine rağmen derse ilgi ve talep açısından görsel-işitsel materyallere eğilim olduğu görülmüştür (2019). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dinleme ve dinlediğini anlama yeterliliklerinin ölçüldüğü bir diğer çalışma Kirana tarafından yürütülmüştür. İki grup arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu çalışmada deney grubunun dinlediğini anlama testinde kontrol grubuyla karşılaştırıldığında belirgin derecede yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir (2016, s. 233, 243). Geleneksel dil öğretiminde sıkça başvurulan materyaller olan ders kitabı, kitapçık, çalışma-etkinlik fasikülleri öğrencinin dikkatini uzun süre canlı tutabilen araçlar değildir. Bu nedenle teknolojiyle iç içe büyüyen günümüz neslinin dikkatini bir yöne odaklamak ve derse isteğini arttırmak dijital araçlardan yardım almayı gerektirmektedir. Yabancı dil öğrencilerinin bahsi geçen motivasyonun yükseltilmesinde otantik araçların etkisini inceleyen Peacock, Güney Koreli üniversite öğrencileri üzerinden bir araştırma ortaya koymuştur. Sadece deney grubundan oluşan 15 ve 16 kişilik iki sınıfın seçildiği çalışmada otantik malzemenin motivasyonu olumlu yönde etkilediği ancak bu iddianın farklı çalışmalarla daha fazla test edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (1997, s. 145-146). Görüldüğü üzere, gerçek hayatın sınıf ortamına taşınması iletişim bağlamı içerisinde öğrencilerin motivasyonu belirgin ölçüde arttırmaktadır (Brinton, 1991, s. 461; McGrath 2002, s. 105; Rubdy 2014, s. 44-45).

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma yabancılara Türkçe öğretiminde dil bilgisinin önemini ortaya koymak ve dil öğretim sürecinde otantik materyallerin ders kitaplarına yardımcı etkisini etkinlik örnekleriyle açıklamayı hedeflemektedir. Bu amaç etrafında şu konular sorgulanmıştır:

- 1) Yabancılara Türkçe öğretiminde dil bilgisinin etkinliği ve gerekliliği
- 2) Otantik materyallerin eğitim sürecine dahil edilmesinin önemi
- 3) Otantik materyalin dil bilgisi öğretiminde nasıl uygulanması gerektiği
- 4) Söz konusu materyallerin etkinliği konusunda araştırmacıların görüşleri

4. Araştırmanın Yöntemi

Türkçe dil bilgisinin yabancılara öğretiminde otantik materyallerden yararlanılmasını içeren makalede doküman analizi yöntemiyle sonuca ulaşılmıştır. Doküman olarak görsel-işitsel özellik taşıyan video kayıtları incelenmiştir. Kayıtların çalışmanın amacına hizmet eden kısımlarına ölçme-değerlendirme ölçütlerine dikkat edilerek yazıda yer verilmiştir. Araştırma Dil öğretimindeki temel, orta ve ileri olmak üzere A1-A2-B1-B2-C1 seviyelerini kapsayan etkinlik önerisi sunmuştur. Etkinlikler seçilirken hedef kitlenin dil seviyesini önceleyen sözvarlığı, söz dizimi, bağlam gibi unsurlar dikkate alınmıştır. Bu sayede öğrencilere örnek teşkil edecek bir model sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca örnek kesitlerin

seçiminde farklı dil kullanım ortamlarından yararlanılarak dil öğretiminin önemli bir noktasını oluşturan öğrenci motivasyonu önemsenmiştir. Sunulan örneklerin açıklamaların yanında tablo şeklinde de gösterilmesiyle çerçevenin belirgin şekilde görülmesi sağlanmıştır.

5. Dil Bilgisi Öğretiminde Otantiklik

Dil öğretimi okuma-anlama, dinleme, konuşma ve yazma olmak üzere dört beceri üzerinden ilerlemesine rağmen tüm bunları kapsayıcı ve etkisi yadsınamayacak başlık kuşkusuz ki dil bilgisidir. Dil bilgisi kuralları bir beceri başlığı altında konumlandırılmamaktadır ancak alıcı ve verici arasındaki iletişimin düzgün ilerlemesini sağlayıcı bir göreve sahiptir. Bu nedenle her beceriyi desteklediğinden dil öğretiminde önemli bir noktada değerlendirilir. Ancak dil öğretiminde dil bilgisinin biçimsel yapıların belli bir sırayla ve matematiksel bir biçimde aktarımı olarak değil anlam ve işlev ekseninde ilerleyen bir başlık olarak ele alınması önemlidir. Dil kurallarının genellikle kalıp ve ezber yapılar olarak aktarımı yaygın olduğundan konunun anlam boyutu çoğu zaman geri planda kalmaktadır. Hâlbuki dil bilgisine işlevsel bakışla yaklaşıldığında dil yapılarının kullanımında anlamın ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Görsel-işitsel araçların dil sınıflarında kullanımı dersten alınan zevki arttırmasının, kültürel etkileşime etkisinin yanında bilgiye daha hızlı ulaşılması ve edinilen bilginin kalıcılığında belirgin bir fark yaratması nedeniyle dikkate değerdir (Keskin, 2011, s. 378). Özellikle sıkıcı olarak adlandırılan dil bilgisi öğretiminde otantik araçlar öğrencide derse karşı isteği olumlu yönde değiştirmektedir (Seeger, 2008, s. 17). Özetle dil bilgisi öğretiminde dil öğretimi için hazırlanmış materyallerin yanı sıra filmler, diziler, haber programları, tartışma programları, kültür-sanat programları, gezi programları, spor programları, televizyon şovları, reklamlar gibi video aracıyla gösterimi sağlanacak otantik materyallerin kullanımı öğretimin kalıcılığını ve etkinliğini arttırmaktadır. Bu multimedya gösterimleri öğrenci tarafından herhangi bir düzen, denetim ve yönlendirmeden bağımsız kullanıldığında sınırlı bir fayda sağlamaktadır. Ancak amaç öncelikle verilmek istenen kazanım doğrultusunda kesitler belirleyip hem öğrenci hem de öğreticinin aktif olacağı bir yöntemle girdi sağlamaktır. Böylece geribildirim sağlayacak bir öğreticinin gözetiminde ve ölçme-değerlendirme ölçütleri temelinde düzenlenmiş araçlarla otantik malzemenin etkinliği arttırılacaktır. Nitekim çalışmada görsel-işitsel araçların yabancılara Türkçe öğretimindeki yerinden ziyade bu araçların amaca yönelik ve etkin kullanımına odaklanılmaktadır. Kazanım ve öğrencinin dil seviyesinin dikkate alınarak ders materyali işlevi yüklenen medya araçları ulaşılacak istenen amacı karşılayacaktır. Bu araçların dil bilgisi öğretimindeki etkisi birçok farklı yönden ele alınabilir. Ancak maddeleştirilmek istenirse otantik materyal kullanımının sebepleri arasında şu durumlara işaret edilebilir:

- 1) kazanımı istenen biçimbirimin işlevinin doğal ortam içerisinde görülmesini sağlamak,
- 2) yapay değil doğal diyaloglarla algının bir yönde toplanmasını sağlamak,
- 3) dil bilgisi öğretimi için özel olarak hazırlanmış kitap, alıştırma materyalleri, ses kayıtları gibi araçlar vasıtasıyla verilemeyen işlevin kültür dairesi içinde kazanımını sağlamak,
- 4) yer yer sıkıcı bir hal alabilen sınıf ortamını öğrencinin ilgisini çekecek bir boyuta taşımak,
- 5) eş zamanlı olarak öğrencinin birden fazla duyusunu harekete geçirip kapsamlı öğrenmeye olanak sağlamak ve bu sayede öğrenme/ öğretme süresini kısaltmak,
- 6) çoklu ortam yaratılmasıyla anlam ve işleve doğrudan bilgiyle değil öğrencinin gözlem ve yorumlamayla ulaşmasına olanak sağlamak,

- 7) görsel-işitsel araçlar sayesinde dilde anlamın belirlenmesini sağlayan vurgu ile tonlamaların dil yapılarının işlevine etkisini göstermek,
- 8) otantik materyallerle dil yapılarıyla beraber Türk kültürüne ve dilin kullanımına doğrudan şahit olunmasına imkân tanımak.

Dolayısıyla öğreticinin öğretim süreci içine yabancı dil öğretimi için özel hazırlanmış ders materyallerini sokmasının yanında otantik materyallere başvurması özellikle söz konusu konunun etkinliğini ve anlaşılabilirliğini arttıracaktır. Bununla beraber Seeger'in de ifade ettiği gibi dil öğretiminde göz ardı edilen bir durum olan zevk ve motivasyon unsurunu fazlasıyla destekleyeceği aşikardır. Öğrencilerin dil öğrenmeye ilişkin utangaçlık, isteksizlik ve korkularını yenmelerine doğrudan fayda sağlayacaktır (2008, s. 4).

5.1. Otantik Materyal Seçimi ve Kullanımı

Dil öğretiminde en kısa ve etkili yöntem muhakkak ki öğrencinin hedef dile maruz kalmasını sağlamaktır. Ancak bunun için kimi durumda yeterli zaman ve uygun ortam sağlanamamaktadır. Hatta salgın döneminden anlaşıldığı üzere karşılıklı temasın mümkün olmadığı şartlarla karşı karşıya kalılabilmektedir. Böyle bir mücbir durumda öğrencinin dile maruz kalabileceği koşullar gerçekleşmediğinde veya sınırlı olduğunda otantik ortamın öğrencinin kullanımına sunulması ihtiyacı doğmaktadır. Bu tespit dil öğretimi alanında otantik teriminin kapsamını ve kullanılma yöntemini sorgulamayı akla getirmektedir. Görsel-işitsel otantik materyaller sınıf ortamı içinde gerçek ve doğal bir alan yarattığından bir yönden hedef dile maruz kalmayı karşılamaktadır. Bu açıdan yabancı dil öğrencileri ile hedef dil konuşurları arasında bağlantı görevi görmektedir.

Otantik malzemenin yabancı dil öğretimine katkısı büyük oranda kabul görmektedir (Nunan, 1998, s. 104; Kılıçkaya, 2004, s. 2; Gilmore ,2007, s. 98; Temizyürek & Birinci 2016, s. 59). Ancak öğrencinin fayda göreceği bir dil materyali olarak kullanılmasında nasıl bir yöntem uygulanması gerektiği konusu netlik kazanmamıştır. Krashen, yabancı dil öğretiminde sınıf ortamında sunulmak üzere hazırlanan materyaller ile dil öğretiminden bağımsız ancak öğrencinin içerisinde bulunduğu fayda görebileceği sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere iki tür ortam tasarlanabileceğini dile getirir (1981, s. 40). Durmuş, okuma metinleri üzerinden ele aldığı girdi faaliyetlerini otantik teriminin karşılığı olarak kullandığı özgün ve sadeleştirilmiş olmak üzere iki şekilde sınıflandırmaktadır (2013, s. 1294). Dinlemenin etkin olduğu görsel-işitsel video materyalleri için otantik malzemenin doğrudan kullanıldığı yöntem ile sadeleştirme değil düzenleme ve uygulama şeklini kapsayan bir çerçeve çizilebilir. Sözelimi yazılı bir metin seviye ve okunabilirliğe göre yeniden düzenlenip öğrencinin kullanımına sunuluyorsa özellikle dinleme becerisinin sınındığı görsel-işitsel otantik video araçları da aynı şekilde seviye ve kazanıma göre uygun parçalara bölünerek kesitler şeklinde kullanılabilir. Video kesitlerinin seçiminde belirtildiği üzere birtakım ölçütlere dikkat edilmesi önemlidir. Öncelikle öğrenciye öğretilmek istenen konuya yönelik kesitin kazanıma uygun olması gerekmektedir. Dolayısıyla izletilen video kesitin hedef dilin öğretilmek istenen yapısının yanı sıra öğrencinin dil seviyesine belli oranda uygun olması önemlidir. Görsel-işitsel materyalin kısa bir bölümü izletilse de durumun az çok anlaşılacağı süre belirlenip bağlam tamamen göz ardı edilmemelidir. Hedef dilin yanlış öğrenilmesine sebebiyet verecek söz varlığı, dil bilgisi, kullanım, telaffuz gibi hataların yer almadığı kesitler tercih edilmelidir. Bu dikkatle doğru orantılı olarak kullanılan dilin mümkün olduğunca şive içermeyen standart Türkçe olmasına özen gösterilmelidir. Materyallerin düzenlenmesinde seviyeye uygunluk ve ihtiyaca yönelik olma göz önünde bulundurulduğundan amaca cevap verecek özellikte malzeme toplanmalıdır.

Derste kullanılmak üzere otantik araçlara başvurulduğunda izlenmesi gereken yol öncelikle Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında belirtilen kazanım listesi kaynak alınarak belirlenen kurlardaki kazanımlara yönelik video kesitleri belirlenip uygulamaya

hazırlanmasıdır. Derste yararlanılacak video kesitleriyle dersin işlenişi içerisindeki kazanımının verilmesinin yanında ders içeriği kapsamında somut olarak yansıtılamayacak toplumsal, kültürel diğer bir deyişle edimbilimsel gönderimlerin aktarımına da imkân sağlanacaktır. Hatta dil dışı unsurlar olarak nitelendirilen vurgu, tonlama, mimik, beden dili gibi gönderim araçlarının anlamlandırmaya etkisi de öğrenci tarafından kolaylıkla algılanacaktır. Dikkat çekilmesi gereken diğer bir nokta otantik görsel-işitsel materyaller, konuşmanın doğal seyrinde tamamlanmamış cümleler, devrik cümle yapısı gibi sözdizimsel unsurlar ve sesletimde işitilmeyen sesler ile konuşma dilinde vurgulanmayan kullanımlara aşinalık kazanılmasına yardımcı olmaktadır. Böylece yabancı dil öğretiminde işitmeye dayalı materyal kullanımında hedef kitlenin maruz kaldığı dili ne derece anladığı ve anlamlandırmada sorun yaşama sebepleri de anlaşılacaktır.

Son yıllarda teknolojinin hayatımızın her alanında giderek yaygınlaşarak kullanılıyor olması ve yabancı dil öğretiminde hedef kitlenin teknoloji çağının merkezindeki gençlerden oluşması dijital araçların öğretimin bir parçası hâline gelmesini kaçınılmaz kılmıştır. Doğrudan dil öğretimine katkı sağlamak için üretilmemiş olmasına rağmen dil sınıflarında yetkinliği ve kullanılabilirliği ölçülmüş video tabanlı araçların kullanımının olumlu yönleri bulunduğu gibi kimi nedenlerle olumsuz sonuçların alınabildiği durumlar bulunmaktadır. Çakır; maliyet, teknoloji korkusu ile teknoloji yetersizliği ve dersin yürütücüsünün hâkimiyeti konularının dezavantaj yaratabileceğini vurgulamıştır (2006, s. 68). Temizyürek ve Birinci, otantik materyal kullanımının olumlu yönlerinin olumsuz yönlerinden fazla olduğunu vurgulanan çalışmalarında olumsuzluklar içinde özellikle hedef kitlenin seviyesi ile materyalin okunabilirliğinin uyumsuzluğuna, öğreticinin hazırlık sürecindeki zaman kaybına ve aksan farklılıklarının öğretimi sekteye uğratacağına vurgu yapmıştır (2016, s. 57-58). Ancak işaret edilen dezavantajlar materyallerin doğru şekilde ve uygun kitleye uygulanmasıyla geçersiz kalacaktır. Bu olumsuz etkilere geri bildirimdeki zayıflık, dil kurallarının aktarımındaki eksiklik ve yazma becerisini desteklemedeki yetersizlik eklenebilir. Ancak yine bu durum video araçlarının düzenleme ve ölçütlere uygunsuzluk şartlarında kullanımında dikkate alınmalıdır. Öğretici ve öğrencilerin teknolojiyle ilgili kaygı ve yetersizlikleri ise eğitimle aşılabilecek bir durumdur.

5.2. Otantik Materyalin İşlevsel Dil Bilgisini Tamamlayıcı Etkisi

İşlevden bağımsız, klasik ders kitaplarının en büyük eksikliği dil bilgisi öğretiminde bağlamın önemsenmemesidir. Diğer taraftan öğrenciler için biçim-anlam-kullanım üçlüsünü bir arada görmek öğrenimin iletişime dökülmesinde temel noktayı oluşturmaktadır. Nunan'ın da işaret ettiği gibi sınıftan bağımsız gerçek iletişim ortamında dil bilgisi ve bağlam arasındaki bağ nedeniyle öğrenciler dil bilgisi yapılarının seçiminde bağlam ve işlev noktalarını kaynak almaktadırlar (1998, s.102). Kimi zaman dil bilgisel bir yapının bağlamsız verildiği sınıflarda önermenin işaret ettiği mesajı açıklamak zorlaşmaktadır. Bunun nedeni öğrenci bağlamı göremediğinden alıcı ve vericinin tutumunu gözlemleyememesidir. Bu da öğrencinin yapının kullanım amacını kavrayamadığından gerçek hayatta doğru yerde kullanamamasına yol açmaktadır. Gerçek iletişimde alıcı vericinin tutum, istek, yönelim ve tavrına şahit olduğundan duruma karşı tutum oluşturarak bir eylemde bulunabilmektedir. Ancak geleneksel dil bilgisi öğretimindeki cümleyi bir biçimden farklı bir biçime sokma alıştırmalarında öğrenciden yalnızca üstteki örneğe benzer bir değişiklik yapması veya yanıt vermesi istenmektedir. Yalnızca bu tarz bir öğretim pratiğine sahip olan kişi gerçek anlamda bir iletişim ortamına girdiğinde yalnızca ezber bilgiyi uygulama eğiliminde olacaktır. Karşılıklı iletişimle yalnızca gerçek hayatta karşılaşacağından hazırlıksız bir konuşmada istenilen cevabı vermekte zorlanacaktır. Ancak benzer diyalogları gerçek iletişim ortamı ve kişilerden öncesinde görme şansı yakaladığında iletişime girmekte daha az zorluk çekeceği muhakkaktır. Şöyle ki öğrenciye dil bilgisi yapılarının iletişim ortamında hangi amaçla kullanılması gerektiğini öğretmek kişinin gerçek

hayatta benzer bir ortama girdiğinde amacına yönelik dilsel girişimlerde bulunmasına olanak tanıyacaktır.

Rus öğrencilere otantik materyallerle İngilizce dil bilgisi öğretiminin etkisini kontrol ve deney gruplarıyla ölçen Malova, otantik materyallerin öğrenciler için doğal bir ortam oluşturarak doğal dil deneyimini görmelerini sağladığı ayrıca özellikle kültürlerarası iletişime imkân tanımakta önemli bir yol olduğu üzerinde durmuştur (2016, s. 12). Otantik materyaller öğrencilere, hedef dile ait dil yapılarının gerçek dünyadaki kullanım amacını ve yerini öğrenmelerini sağlayıp etkileşimli bir iletişim ortamı sunarken bağlamsız verilen kural ve etkinliklerle dil bilgisi öğretimi yalnızca biçime odaklanılan bir materyal sunmaktadır. Geleneksel öğretim yöntemi konuşma, yazma gibi becerilerde öğrenciyi belli seviyede aktif konumda tutmasına rağmen çoğunlukla öğrencinin pasif olduğu süreç daha uzundur. Bu durum öğretim aşamasının içerisine yeterince dâhil olmasını engellemektedir. Diğer bir dikkat çekilmesi gereken nokta günümüzde dijital dünyanın bu denli yaygın ve talep edilir olması salt ders anlatımı ve yazılı materyalle dil öğretiminin sınırlı bir yaklaşım olarak algılanması gerçeğidir. Bu nedendir ki son yıllarda web 2.0 araçları dil öğretimindeki yerini sağlamlaştırmaktadır.

Otantik araçların dil öğretimine katkısı araştırmacıların gerekliliği konusunda aynı fikri paylaştıkları bir yaklaşımdır. Bu konuda ekseriyetle tartışılan konu otantik materyallerin nasıl kullanılması gerektiğidir (Kılıçkaya 2004, s.1). Dil öğretiminde hedef kitlenin gençlerden oluşuyor olması ve gençlerin de teknoloji, medya, internet gibi araçlara ilgilerinin yüksekliği ders materyallerini bu yönde şekillendirme ihtiyacını doğurmaktadır. Bunun yanı sıra dil öğretiminde birden fazla duyuya hitap etmek hem etkinliği hem de kalıcılığı arttırmaktadır. Kitle iletişim araçlarının görsel-işitsel özellik barındırıyor olması dil öğretimi için özel olarak hazırlanmamalarına rağmen gerekli düzenleme ve uygulamalarla kullanılabilirliklerini sağlamaktadır. Bu noktada bahsi geçen araçların doğrudan kullanımı belirli bir amaca yönelmeyi kısıtlamaktadır. Diğer taraftan çalışmada kullanılması planlanan materyaller ölçme ve değerlendirme ölçütlerine uygun olarak ve kazanım gözetilerek düzenlenip sunulacağından A1 seviyesinden başlanarak her kur için fayda sağlayacaktır. Biçimsel gönderimin verilmesiyle öğretilmeye çalışılan kimi yapı ve ifadeler yeterli bağlamın sağlanmadığı durumlarda öğreticinin işini zorlaştırmaktadır. Sözelimi zaman ekleri, kip ekleri, bağlaçlar gibi dil bilgisi özelliklerinin açıklanmasında bağlam içerisinde sunulan görsel-işitsel araçların algılamayı kolaylaştıracağı ve bellekte tutmada önemli rol oynayacağı aşikârdır. Bu durumda belirtildiği üzere bağlamın gözetildiği otantik materyaller süreci olumlu yönde etkilemektedir. Otantik materyallerden dil bilgisi öğretiminde yararlanmada birkaç örnek verilirse açıklanmak istenen konu somutlaşacaktır:

Tablo 1. Görsel-işitsel dil bilgisi etkinliği içerik tablosu

Görsel İşitsel Dil Bilgisi Etkinlikleri				
Uygulama örneği	Seviye	Desteklenecek dil bilgisi biçimi	Kapsam ve hedef	Kaydın süresi
Kesit 1 Sokak röportajı	A1	-ım/-im/-um/-üm	Kesit 1 ile hedef kitlenin iyelik ekinin kullanımını iletişimin doğal ortamında izlenmesi amaçlanmaktadır.	01 dakika
Kesit 2	A2	-Allm	İstek ve teklif anlamının gösterilmeye çalışıldığı kesitle hedef kitlenin günlük	04.09

Televizyon dizisi			konuşma içinde yapının kullanımını görmesi istenmektedir.	dakika
Kesit 3: Haber programı	B1	-mAll	-mAll biçim biriminin gereklilik ve tavsiye işlevini içeren kesitte hedef kitlenin sıklıkla karşılaşılabileceği ortam malzeme olarak kullanılmıştır.	01.46 dakika
Kesit 4: Sokak röportajı	B2	-yordu	Şimdiki zamanın hikayesi olarak isimlendirilen -yordu biçimiyle geçmişte süregelen durumları içeren kesit <i>küçükken/ küçüklükte</i> söylemleriyle eşdizimli kullanılmıştır. Hedef kitlenin özellikle karşılıklı iletişimde yararlanabileceği bir diyalog serisi sunulmuştur.	03.50 dakika
Kesit 5: Reklam filmi	C1	-yorsa	İleri seviye dil kullanımını temel seviyeden ayıran en önemli ayırım somut değil soyut içeriklere sahip olması olduğundan -yorsa biçimiyle farazi bir ortam yaratılmıştır. Bu sayede hedef kitlenin dil kullanımının somuttan soyuta taşınması hedeflenmektedir.	29 saniye

Kesit 1: Röportaj (ek-fiil/ -Im kullanımı)
Arabanız çok güzelmiş.

Sunucu: Arabanız çok güzel. Ne iş yapıyorsunuz acaba?

Kişi A: Teşekkürler, öğretmenim.

Kişi B: Sporcuym.

Kişi C: Çalışmıyorum, işsizim.

Kişi Ç: İş adamıyım.

Kişi D: Sağ ol kardeşim, pilotum.

Kişi E: Kuaförüm.

Kesit 2: Televizyon dizisi (-Allm biçiminin kullanımı)

Gönül: Meltem'cim nasıl ayağın?

Meltem: Vallahi bana sorarsan eskisinden daha iyi gönül. Yani Haluk derse ki bu hafta sonu gel Roma'ya gidelim. Vallahi fıldır fıldır yürürüm, hemen de kabul ederim.

Haluk: Hayır.

Gönül: Paris'e gidelim.

Haluk: Hayır. Siz Kapadokya'yı gördünüz mü?

Meltem: Ben görmedim.

Gönül: Ben de görmedim.

Tuna: Ben gördüm. Muhteşem bir yer. Hakikaten olağanüstü.

Haluk: **Haydi** Kapadokya'ya gidelim.

Meltem: Aaaa! Farkında mısınız? Haluk bir yere gitmeyi **teklif etti**. Bu fırsat kaçmaz. Gidiyoruz.

Haluk: Kaçmaz tabii. Kapadokya bu, başka yere benzemez. Kapadokya'yı gör başka bir yere gitmek istemezsin.

Meltem: Ne alakası var. Hem Kapadokya'ya gidelim hem Paris'e gidelim.

Tuna: Tamam organizasyon bende. Ama sabah erken kalkalım ve sıcak hava balonlarına binelim. Muhteşem bir şey bu Haluk.

....

Tuna: Ben uçak biletlerini alıyorum o zaman.

Haluk: Niye uçakla gidiyoruz? Adam gibi arabayla **gidelim**.

....

Meltem: Tamam, peki. Arabayla **gidelim**.

Kesit 3: Haber programı- (-mAlI biçiminin kullanımı) Çocuklar kahvaltıda ne yemeli?

Sunucu: Sağlıklı ve doğru beslenme okulda başarı için büyük önem taşıyor. Peki çocukların beslenme çantasında neler **olmalı**? Çocuklar kahvaltıda hangi besinleri tüketmeli? Yanıtı haberimizde...(okul görüntüsü ve uzmanla röportaj).

Sunucu: Sağlıklı bir kahvaltı tabağında hangi yiyecekler **olmalı**? (dış ses)

Uzman: Öğle yemeğinde gazlı içecekler ve hazır gıdalardan uzak durulmalı. Sağlıklı alternatiflerden oluşan bir beslenme çantası hazırlanmalı.

Dış ses: Okulda sıvı tüketimini de atlamamak **gerek**.

Kesit 4: Sokak röportajı- (-yordu biçiminin kullanımı) Küçükken ne olmak istiyordunuz? Ne oldunuz?

Sunucu: Hayal ettiğiniz ve şimdi sahip olduğunuz meslek nedir?

Kişi A: Pilot olmak **istiyordum** şimdi çamur yoğuruyorum. Seramikçi oldum ama geleceği var işimin.

Kişi B: **Küçükken** her erkek çocuğu gibi asker olmak **istiyordum** şu an sinema okuyorum.

Kişi C: Optikçi olmayı **istiyordum** aslında ama şu an farklı bir bölüm okuyorum. Dış ticaret okuyorum. Pek **küçüklükte** beklediğim gibi olmadı.

Kişi Ç: Makine mühendisliği hayal **ediyordum**, oldum.

Kişi D: **Küçükken** pilot olmayı hayal **etmiştim**. Bankacı oldum. Çok farklı bir meslek, çok farklı bir yerdeyim. Ama olsun, şu anda mutluyum.

Kesit 5: Reklam filmi- (-yorsa biçiminin kullanımı) Çikolata Reklamı

Onu görür görmez kalbiniz hızla atıyorsa, özenle kavrulmuş kakao çekirdeklerinin kokusu aklınızı başınızdan alıyorsa, yumuşacık kıvamıyla sizi baştan çıkarıyorsa çikolatanın bir numarasını yiyorsunuz demektir. Çünkü ... (ürün ismi) çikolatanın farkı kakao çekirdeğinden başlayarak çikolatayı adın adım kendisinin yapması. Çikolatanın bir numarası ... (ürün ismi)

Yukarıda verilen otantik kesitler farklı dil kullanım ortamlarından örnekleri içermektedir. Bu bilinçli tercihle, gerçek sınıf ortamında yararlanılacak materyal türleri sayesinde sıkıcılığı engelleme ve değişik dil kullanım örneklerinin görülmesi amacıyla benzer uygulamalara örnek teşkil etmesi istenmektedir. Yalnızca ses kaydından oluşan dinleme metinlerinden farklı olarak kesitlerin hem işitme hem görme duyusuna hitap etmesi öğrencinin konuyu daha iyi algılamasına bu sayede metni anlamlandırmada ve dil yapısının işlevini gerçek iletişim ortamındaki kullanımını hızlı ve kolay şekilde öğrenmesini sağlamaktadır. Kesitlerin ortak noktası söz konusu biçimbirimlerin doğrudan işlevine işaret eden bağlamlar içermeleridir. Kesit 1'de -mAlI biçimbiriminin gereklilik ve tavsiye anlamının gerek sözcüksel birimiyle de karşılanabileceği konuşma içinde verilmiştir. Aynı şekilde haydi ...-Allm ve -ken ... -yordu biçimsel-sözcüksel birimlerin ilişkisi kesitlerde yer almıştır. Otantik materyalle hedef kitlenin hedef dili kültürle bağdaştırarak öğrenmesi amaçlanmaktadır. Kesit 2'de Türk kültürü ve turizmine ait unsurların bulunması hedef kitlenin Türk toplumunun değerlerini de öğrenmesini sağlamaktadır. Bunların yanı sıra dil dışı unsurlarla da iletişim tamamlandığından görsel materyal anlaşmayı desteklemektedir.

Kesit 1'deki konuşmalar A1 kazanımlarında vurgulanan şekilde yavaş ve anlaşılır şekildedir. Temel seviye dil yetkinliğine sahip öğrencilerin kolayca anlayabileceği dil yapılarına ve temaya sahip olduğundan öğrencinin motivasyonu olumsuz yönde etkilenmeyecektir. Kesit 2 günlük konuşma diyalogları içermektedir. Bu nedenle kullanılan

materyalde temel seviye dil yapıları ve sözvarlığı kullanılmıştır. Hedef kitlenin dil bilgisi öğretiminde işlevin önemi beraberinde dil yapısının farklı ortamlarda kullanımının görülmesini gerektirmektedir. Kesit 3'te malzeme olarak haber programı kullanılması öğrencinin iletişim ortamı algısını da genişletmektedir. İleri düzey dil seviyesinde sözvarlığı, dil yapısı, söz varlığı gibi unsurların genişlemesiyle paralel olarak dil kullanım alanı da farklılık göstermektedir. Hedef kitle aile, sokak, okul gibi somut alandan farazi iletişim ortamına taşınmaktadır. Kesit 4 ve 5'te materyaller seçilirken belirtilen nedenlere dikkat edilmiştir.

6. Sonuç ve Öneriler

Dil öğretiminde görsel-işitsel araçların önemi hemfikir olunan bir kabuldür. Nitekim yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecinde sıklıkla yararlanılan araçların en önemlilerinden biri görsel-işitsel materyallerdir. Hem görme hem işitme duyusuna hitap eden araçların içinde film, dizi, kısa film, televizyon programları, radyo programları, haber içerikleri, youtube yayınları, reklamlar gibi medya ürünleri sayılabilir. Söz konusu araçların özellikle konuşma, dinleme, okuma-anlama becerilerini destekleyerek katkı sağladığı bilinmektedir ancak çalışmayla bunların yanında dil bilgisi öğretimindeki önemini de belirlenmiştir. Yabancılara Türkçe dil bilgisi öğretimi alanında görsel-işitsel etkinliklerin sınıf içi ders işlenişini zevkli ve bilgiyi kalıcı hâle getirdiğini kanıtlayan birçok çalışmaya rastlanmıştır. Hatta bu gerçeklikle alanı desteklemek adına nitel ve nicel verilerin yer aldığı akademik yazılar kaleme alınmıştır. Ayrıca dil öğretimi ve öğreniminde görsel-işitsel araçların yarattığı olumlu etki gerek öğretici gerekse öğrenciler tarafından geribildirimlerle gözlenmektedir. Söz konusu medya araçlarının aktarılmak istenen kazanımın kalıcılığını arttırdığı, ders ortamını hareketlendirerek öğrenciyi güdülediği, hedef dilin konuşulduğu kültürle teması hızlandırdığı konuları dikkate alındığında dil öğretimindeki faydasının yadsınamayacağı görülmüştür.

Diğer taraftan görsel-işitsel araçların doğrudan dil öğretiminde tek başına bir öğretim yöntemi olarak görülmesi beraberinde tartışma ve itirazları getirebilmektedir. Ancak dil öğretiminde tek yönleme bağlı bilgi aktarımının yeterli ihtiyacı karşılayacağı fikri nasıl ki dar bir bakış açısını yansıtıyorsa dil öğretiminde yararlanılan yöntemlerde kullanılan araçların tek başına başarıyı üstlendiği düşüncesi de aynı şekilde kabul edilebilir görünmemektedir. Bu nedenle etkinliği kanıtlanan her yöntem ve aracın diğerlerinin tamamlayıcısı olduğu unutulmamalıdır. Bu noktanın vurgulanması çalışmanın amaç ve sonucunu netleştirecektir. İncelemeden çıkartılan diğer bir sonuç görsel-işitsel otantik materyallerin en önemli özelliği dil bilgisi öğretimindeki etkinliği bilinen videoların bütün halinde değil ölçme-değerlendirme ölçütleri ve okunabilirlik dikkate alınarak kazanıma yönelik girdileri öncelenecek alıcıya sunulmasıdır. Otantik araçların doğrudan dil öğretiminde işlevselliği önemsemesi diğer bir önemli husustur. Bu sayede otantik materyallerle özellikle öğrencileri dil bilgisine karşı anlayışları değiştirecektir. Bu doğrultuda söz konusu materyaller için verilen örnek kayıtlar doğrudan işleve yönelik ve farklı ortamlar içinden seçilmiştir. Bu sayede dil bilgisinin belli tematik kalıplardan çıkartılıp hayatın doğal akışı içinde alıcının yararlanabileceği bir unsur olduğu algısı yaratılmak istenmiştir.

Otantik görsel-işitsel araçların yabancılara Türkçe dil bilgisi öğretimindeki etkisinin değerlendirildiği çalışmanın hem alanla ilgilenen akademisyenlere hem de alanın eğitim kısmında görev alan öğretmenlere faydalı olacağı düşünülmektedir. Öğreticiler için sınıf içi ders anlatımı ve yazılı materyallerden farklı olarak işlevsel etkinlik önerisi niteliği taşıyacaktır. Böylece öğretmenlerin dil öğrencilerine Türkçe dil bilgisi kurallarını aktarırken bu bakış açısıyla öğretim sürecini sürdürmeleri önerisinde bulunmaktadır. Çalışmadaki kesitlerle de sürecin nasıl işleme gerektiğiyle ilgili yüzeysel bir örnek sunulmuştur.

Kaynakça

- Brinton, D. M. (1991). "The Use of Media in Language Teaching". *Teaching English as a Second or Foreign Language/Third Edition*. (Ed. Marianna Gelce-Murcia). United States: Heinle and Heinle. pp. 459- 474.
- Çakır, İ. (2006). The use of video as an audio-visual material in foreign language teaching classroom. *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 5(4). 67-72.
- Çalışkan, M. N. (2019). A comparison of teaching vocabulary through audio-visual materials versus traditional ways. *Journal of Foreign Language Education and Technology*, 4(1). 151-176.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine". *Turkish Studies*, 8(1), 1291-1306.
- Gilmore, A. (2007). Authentic materials and authenticity in foreign language learning. *Lang. Teach.*, 2007(40), 97-118.
- Keskin, F. (2011). Using songs as audio materials in teaching Turkish as a foreign language. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 10(4). 378- 383.
- Kılıçkaya, F. (2004). Authentic materials and cultural content in efl classrooms. *The Internet TESL Journal*, 10(7). 1-5.
- Kirana, M. (2016). The use of audio visual to improve listening. *English Education Journal (EEJ)*, 7(2). 233-245.
- Krashen, S. D. (1981). *Second language acquisition and second language learning*. Oxford: Pergamon.
- Malova, O. (2016). Teaching children foreign-language grammar: Are authentic materials appropriate?. *Intercultural Communications in Educational Settings*, 3(2). 1-33.
- McGrath, I. (2002). *Materials evaluation and design for language teaching*. Edinburg: Edinburg University.
- Nunan, D. (1998). Teaching grammar in context. *ELT Journal*, 52(2). 101-109.
- Peacock, M. (1997). The effect of authentic materials on the motivation of efl learners. *ELT Journal*, 51(2). 144-156.
- Rubdy, R. (2014). Selection of materials. *Developing Materials for Language Teaching/ Second Edition* (Ed. Brian Tomlinson). London: Bloomsbury. pp. 37-57.
- Seeger, I. (2008). *Teaching grammar with authentic material: Advantages and disadvantages of a deductive and a consciousness-raising approach*. MA. TEFL/ TESL Module.
- Temizyürek F. & F. G. Birinci (2016). Yabancı dil öğretiminde otantik materyal kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1). 54-62.